

Om utgåendet från kyrkan

Brev till några vänner i en landsort

Ingen må undra, om ni går ut från statskyrkan, då ni av hennes föreståndare erfar sådant, som i edert brev antyddes. Nej, det är ett större under, om ni ändå kan bli stilla; ty så påkostande för det arma hjärtat äro sådana erfarenheter. »Man kan allting förlika, undantagandes försmädelse», säger Syrak; och åter: »Den som kastar ibland fåglar, han skygger dem bort» (Syr. 23). Dessutom är det sant, vad ni säger om huru mycket som är galet i vår »statskyrka», såsom »att alla ogudaktiga skola också tillhöra henne och uppenbara lasters trälar undfå nattvarden, blott de icke äro sakfällade inför världslig domstol» m.m. O, det kan icke med ord beskrivas, huru mycket förvänt och galet här är. Nu är det redan ett mått av andligt ljus, att man börjar se, huru illa det står till; men jag håller det vara ännu en grad mer ljus och nåd, när upplysta själar, som se och behärta allt detta eländet, kunna ändå bli stilla i kyrkligt hänseende och endast »utgå ifrån orättfärdighet» – kunna bli stilla och inse grunderna för det stillablivandet.

Men innan jag framställer dessa grunder, vill jag först i korthet förklara de bibelställen, ni anförde. Det var först tre, som handla om en och samma sak, nämligen 1 Kor. 11:13; 2 Tess. 3:6; Rom. 16:17. Alla dessa språk handla endast om, huru vi skola förhålla oss mot dem, som gälla för omvända och bröder i Kristus, och icke alls om vårt förhållande till en gammal »statskyrka», som också omfattar den oomvända världshopen. Aposteln säger uttryckligt i det första av dessa bibelställen, v. 9-10: »Jag skrev eder till i mitt brev, att I skullen undvika umgänge med horkarlar, dock icke i allmänhet med denna världens horkarlar eller girige etc., i det I då måsten gå ut ur världen; men nu skrev jag till eder, att om någon, som kallas broder, är en horkarl eller en girig etc., skolen I icke ens äta med en sådan - driven ut ifrån eder den, som ond är.»

Här märker var och en av apostelns egna ord, att vi hava förstått detta bibelställe rätt, när vi handlat så, att om någon velat tillhöra de trognas hop, men också velat leva i någon uppenbar synd, och de varningsgrader, Kristus föreskriver i Matt. 18:15-17, blivit fruktlöst använda, då hava vi flytt en sådan, icke umgåtts med honom såsom med en broder – och detta dels till hans egen förödmjukelse och tuktan, dels ock att icke stöd måtte givas åt den tanken, att de trogna gilla ett sådant leverne. Sådana äro ock apostelns ändamål med orden om oskickliga »bröders» avskiljande.

Men då levande, uppenbara kristna taga nattvarden i templet, tänker ingen människa, att de därför hålla alla dem, som där samlas, för bröder i Kristus, eller att de gilla de ogudaktigas synder. Därför är det icke alls lika med vad aposteln här åsyftar, nämligen det broderliga umgänget, då man ock bjuder varandra till sitt bord, varigenom en falsk broders syndalevnad bringar försmädelse över evangelium. Sådant sker icke därigenom, att jag tager nattvarden i kyrkan. Därför är det att förvända apostelns mening, om de anförda orden lämpas på nattvarden begående i templet.

Vad det fjärde av edra anförda bibelställen angår, näml. 1 Kor. 10:16-17, så måtte väl ingen på allvar mena, att de trogna skola vara »en kropp» med de otrogna, därför att också dessa gå till nattvarden? Så grova tankar skola vi icke ett ögonblick hysa. Icke blevo väl Johannes och Petrus »en kropp» med Judas, icke heller delaktiga i hans synd, därför att också han var med vid nattvardsbordet (Luk. 22: 20-21). Det är blott de trogna, som bli »en kropp i Kristus». Lika grovt eller ännu ohyggligare är det, att några vilja bekymra eder med 1 Kor. 10:21 och lämpa apostelns ord om »onda andars kalk» på den heliga nattvarden, därför att de otrogna ock taga den. O, de borde dock något bäva och förskräckas för Herrns helighet, de som så drista sig att förvända och missbruka Guds ord, blott för att skaffa sin kyrkliga mening insteg hos enfaldiga själar. Ty de kunna ju icke undgå att se apostelns egen förklaring om vad han menade med »onda andars kalk», då han ju uttryckligt säger: »avgudaoffer», v. 19, 20.

Förhållandet var, att uti samma stad, till vilken aposteln skrev, voro också hedningar, uti ordets egentliga mening; och dessas offer till avgudarna bestod dels av kött och bröd, dels av vin, vilket senare frambars i en bägare eller kalk, varav först några droppar göts på avgudens altare, och sedan drack de närvarande därav, för att förnya förbundet med sin avgud. Det var detta vinoffer till avgudarna, som aposteln kallade »onda andars kalk». »Ty», säger han, »vad hedningarna offra, det offra de åt onda andar, och icke åt Gud» (v. 20). Kalken fick således namnet efter den, åt vilken den offrades. Är det icke då förskräckligt, att några, som vilja heta kristna, kalla Kristi kalk för »onda andars kalk»? Blott det, att man tillgriper sådana medel för att främja sin sak, är ju ett betänkligt tecken.

Starkare skäl synas de hava för sitt utgående ur kyrkan, vilka se på hennes egenskap av »statskyrka», samt på vissa påtagligt förvända inrättningar inom henne. Vad dessa anföra, det har så mycken sanning uti sig, att ingen må förneka det. Tänk, när man ser därpå, att alla landets innevånare skola, snart sagt, tvingas att tillhöra kyrkan, och att hennes lärare bildas på ett sådant sätt, att man icke ens frågar efter något nådens verk i deras hjärtan, utan endast efter vissa mått av studier; och äntligen, att en världslig styresman för staten också är kyrkans högsta mänskliga styresman. När man betänker allt sådant och så ser på den första kristna församlingen och säger: »Se, huru kyrkan ursprungligen bildades, nämligen blott genom ordet och sakramenten! Se, huru lärarna då bildades» o. s. v., då medgiva vi, att utgåendet från vår kyrka får ett så starkt sken av rättmätighet, att ingen må undra på dem, som tagit det steget.

Hellre må man undra, att kristna, som se och behjerta sådana förhållanden, ännu kunna kvarbliva inom kyrkan. Ty därtill fordras ganska mycken tuktan av Herrens Ande, bön, rädsla för sitt hjärta och undergivenhet för den Heliga Skrift. Vi tala icke om dem, som icke se de stora lytena inom vår kyrka, utan om dem, som med ängslan och bekymmer se dem, och dock, för Herrens skull, av övertygelse bliva stilla. Vi säga åter: Därtill fordras ganska mycken gudsfruktan och nåd, eller att Herrens Ande, som »utrannsakar allt, ja, ock Guds djupheter», lär oss att noga skilja mellan skensanningar och verklighet.

T.ex. de nämnda påtagligt förvända förhållandena inom kyrkan, visst äro dessa en verklig och bedrövlig sanning; men då låter man det icke vara nog med att kyrkan är vanskött, kränkt och vanställd, utan man säger: »Hon är till själva sin grund falsk; hon är icke alls någon Kristi kyrka, utan blott en mänsklig inrättning. Då kyrka och stat äro förenade m.m., så är själva grunden falsk.» – Mot sådana fråga vi blott: Är verkligen detta förhållande vår gamla kyrkas »grund» och väsende? Är hon för detta förhållande blott en »mänsklig inrättning»? - »Vem fördunklar här mitt råd med ord utan förstånd?»

Det heliga ordet, som är talat ifrån himmelen, som säger oss Guds råd om vår salighet; de heliga sakramenten, att vi döpas i Faderns, Sonens och den helige Andes namn, och att vi anamma vår Herre Kristi lekamen och blod; den helige Andes verk ibland oss, att han gör ett gudomligt liv i själarna, så att världen förfäras därvid: är detta en mänsklig inrättning? Är detta statens verk? Är icke detta kyrkans grund, och en Kristi kyrkas kännetecken?

Att mycket tillgår galet inom en gammal kyrka, nu såsom alltid, eller att hon fått vanställande påhäng av staten, det tillintetgör icke själva väsendet, det utgör sjukdomar och lyten, som borde avhjälpas; men det som utgör själva grundväsendet och livselementet i kyrkan, nämligen ordet och sakramenten samt den helige Andes verksamhet, det härleder sig dock icke från någon kejsare eller något mötes beslut, utan från en, som heter Jesus Kristus. Akta dig för att försmäda, vad dock Han av begynnelsen stiftat! Akta dig för att banna, vad Han ännu välsignar!

Ser du på alla vanställande påhäng och lyten hos kyrkan, så skulle du ock med samma skäl påstå, att den judiska kyrkan i Kristi tid icke var av Gud, utan ett människoverk; ty även hon var uppfylld och övertäckt av människostadgar. Jesus sade: »I haven gjort Guds bud om intet för edra stadgars skull.»

Judafolket levde ock under en inrättning, som Gud icke ursprungligen ville, nämligen under konungar, då Herren Gud hade själv velat vara deras konung och regera dem blott med domare och präster (1 Sam. 8: 7; kap. 10:19). Men dessa konungar i Juda och Israel förde nu en sådan regering även i kyrkliga frågor, att de kunde t.o.m. påbjuda och införa ibland Guds folk hednagudars dyrkan och åt dessa bygga tempel och offerlundar i Israel. Se 1 Kon. 12:28-33; kap. 16:31-33 m.fl. ställen i Konungaböckerna.

Men härmed komma vi nu till den punkt, genom vilken vi med Guds nåd skola få full visshet om, vad kristna böra göra i en sådan ställning. Gud vare lov, som alltid giver de elända ljus i mörkret! Jag var alldeles utmattad av inre strid och olika meningar i denna fråga, till dess Gud öppnade mig ögonen för det förhållande, jag nu vill framställa. Kära vänner! om vi icke taga oss till vara för vår egen ande, utan låta leda oss av vårt arma hjärtas känsla, tycke och förnuft och i skriften söka stöd för det, vi själva först uppgjort, så skall Gud verkligen göra med oss, såsom han hotar i Ps. 81: »Då lät jag dem gå i deras hjärtans hårdhet, så att de fingo vandra efter sina egna rådslag.» Vi böra därför alltid se till, huru skriften menar det, eller om de förhållanden på vilka vi lämpa ett skriftens ord, motsvara det, varom samma ord handlade.

När vi eftersinna, huru tillståndet var i den judiska kyrkan på Kristi och apostlarnas tid, och huru det nu är inom vår gamla kyrka, så finna vi den allra märkligaste likhet i förhållandena. Guds gamla egendomsfolk och den kyrka och det prästerskap, som Gud för detta folk inrättat, låg under ett gruvligt tjockt moln av mörker och ogudaktighet i lära och leverne, otro, säkerhet och skrymteri och en massa av människostadgar, varmed Guds bud gjordes om intet; och en sådan grov fiendskap mot de få trogna, att kyrkans föreståndare »dräpte profeterna och stenade dem, som voro sända till dem», så att »allt rättfärdigt blod skulle komma över Jerusalem, den heliga staden».

Så grovt tillgår det väl icke hos oss i utbrott; men fiendskapen är i allmänhet densamma hos världen i alla tider. Nu, så stod det till med den judiska kyrkan. Men vad fanns där mer? Jo, på djupet en G u d s inrättning; ursprungligen stiftad av Gud, hade den gamla kyrkan likväl Guds ord, Moses och profeterna och två av Gud instiftade sakrament, omskärelsen och påskalammet, och äntligen Guds Andes verk i några trogna själar, så att här och där kröp en rätt Israelit, en from Simeon och Hanna, här och där en profet, som kämpade för Herrens sak. Just så där är det ju även hos oss i vår gamla statskyrka. Överhöljd med ogudaktighet och människostadgar och stående under konungar - ehuru de dock icke nu hava makt att påbjuda nya gudars dyrkande, icke heller att Guds heliga bliva dräpta, såsom i Jerusalem - men på djupet en Guds inrättning, har hon Guds ord och sakramenten av Jesus Kristus samt den helige Andes verk i några levande själar.

På vad grund kan det inför Gud försvaras, att vi uti allt annat skulle rätta oss efter Kristi och apostlarnas ord och exempel, men icke i fråga om vårt förhållande till kyrkan? Det förstår jag icke. Och däremot, vad är kristligare, renare och tryggare, än att nu endast fråga: Huru gjorde Kristus, då han kom i världen inom den gamla förfallna judiska kyrkan? Huru gjorde apostlarna? Huru gjorde de första kristna i Jerusalem? Och svaret veta vi. Kristus, den fullkomlige, gick först i trettio år, stilla och undergiven för kyrkans bruk, vart år till Jerusalem för att alldeles såsom en annan from israelit iakttaga allt vad som hörde till den gudstjänsten. Och sedan han omsider uppträtt såsom en stor profet, fortfor han icke dess mindre att iakttaga all kyrkans ordning, så att han ännu sista aftonen före sin död, alldeles lika med de övriga judarna, åt påskalammet.

»Men då han uppträdde i templet, predikade han och bestraffade vad orätt var», torde någon invända; »det få icke vi göra». Svar: Är det sanning, att de trogna, vilka såsom Kristus äro i läroämbetet, icke få vittna om sanningen? Icke fick varje from israelit så uppträda med straff predikningar. Kristus började med att genom gudomliga under bekräfta sin sändning såsom profet. Se Joh. 3:2, vad fariséerna visste om honom. Varje lärare ibland oss får också i templet bestraffa vad som är orätt. Så finna vi då, att denna invändning är ett intet.

Men vidare: hur gjorde apostlarna och de första kristna i Jerusalem? Jämte sina enskilda sammankomster till inbördes uppbyggelse, fortforo de också att underhålla sambandet med den judiska gudstjänsten, så länge

Jerusalem och dess tempel stodo, såsom var och en kan se i Apg. 21:17-26; där vi ock se, att även Paulus, som ute ibland hedningarna icke nämnde ett ord om den levitiska gudstjänsten, likväl, då han var i Jerusalem, lydaktigt skickade sig därefter. Och detta omtalar han själv, icke såsom en svaghet, utan såsom ett exempel, det alla kristna borde efterfölja, sägande: »För judarna har jag blivit såsom en jude, för att vinna judarna; för dem, som äro under lagen, såsom vore jag under lagen, för att vinna dem, som äro under lagen» (1 Kor. 9:20). Men i Jerusalem voro »många tusen judar, som trodde» - d.ä. de voro kristna - och »alla voro de ivrare för lagen» - d.ä. iakttog dess stadgar om reningar, omskärelse och dylikt (se Apg. 21:20-21).

O, här ryser mitt förnuft och hjärta, och jag ville nu säga till dessa: »Käre apostlar och första kristna! huru kunnen I stå i kyrkligt samband med judarna, vilka dräpt eder Herre på korsets träd, och vilka ligga under ett så svart moln av allehanda ogudaktighet och villfarelse? Vad har rättfärdigheten att göra med orättfärdigheten? Gå ut ifrån dem och skiljens från dem, bären icke främmande ok tillsammans med otrogna» (2 Kor. 6:14). Men jag känner, vad Paulus skulle svara mig, nämligen: »Vi utgå från orättfärdigheten - den är det främmande oket för vår ande; men en gudstjänst, som Gud stiftat, är icke för oss ett främmande ok, då vi nu iakttaga den för kärlekens skull.»

»Ja, men huru kunnen I stå i kyrkligt samband med dem, som dräpt eder Herre?» Så ville jag ändå fråga. Men då känner jag, att de skulle svara: »Så stor är den gudomliga mildheten och saktmodigheten, vilken vi nu för Kristi kärlek vilja efterfölja. Så stor är den gudomliga nitälskan om själar, att vi underkasta oss det mest påkostande och besynnerliga, blott för att frälsa desto flera» (1 Kor. 9:22).

O, huru trygg den kristen är, som följer Kristi och apostlarnas ord och exempel! Tusende häremot stridande tankar kunna väl uppkastas och skickligt försvaras; men alltsammans ryker bort som stoft för vädret, då vi nu se, vad Kristus och apostlarna lära oss. Till slut står du där i den ängsliga tomheten, att du icke har grund i skriften, utan blott i egna tycken och tankar. Salig och trygg är den, som håller sig efter Guds ord!

Och den, som icke i allt vill rätta sig efter Kristus och hans vittnen, skall åtminstone lida av otrygghet och kanske även råka i något svårare. Gör han det av okunnighet, i ödmjukhet och i enfaldig mening, att han så bör göra, då handlar Gud alltid nådigt med honom och leder allt till ett gott slut; men gör han det i en djärv och uppblåst ande, då får han vanligen falla i mångahanda galenskaper, ja, från den ena galenskapen till den andra, såsom ock tyvärr bedrövliga exempel visa.

Vi hava aldrig sett sådana galenskaper bland de kristna, som i ödmjukhet och tålamod blivit stilla inom kyrkan, som bland dem, vilka i uppblåst ande övergivit henne. Man börjar med att se på verkliga stötestenar, såsom ogudaktiga präster och vissa förvända inrättningar inom kyrkan; därefter går man steg för steg till att omsider misstänka och angripa även de heliga och gudomliga inrättningarna, såsom sakramenten, äktenskapet, överheten m.fl. Även sådana frukter må betraktas. Gud bevare alla kristna i en ödmjuk, gudfruktig, tålig och lydaktig ande, som i allt låter Guds ord leda sig.

– C-O Rosenius

(Adertonde årgången, år 1859)

© Pietisten 2025

Texterna får användas fritt, helt eller delvis, digitalt eller analogt, kopierat eller tryckt om ditt syfte är att främja Kristi rikes tillväxt.

www.pietisten.com